

Mîr Hamza Seyyid Nigârî¹

21. batından Hz. Mevlânâ'nın torunu
Yrd. Doç. Dr. Ahmed Selâhaddin HÎDÂYETOĞLU²

Bu yazı, babasından Kâdirî, medreseden Nakşî, tarîkatten Mevlevî ve mihrâbında Bayramî olan dayım Hâfiz İsmail Zekâyî (SARSILMAZ) Efendi'nin aziz rûhuna armağanımdır.

*

Mîr Hamza Seyyid Nigârî, Dağıstan'da Karabağ'a tâbi Peküşâd Kasabası'nda 1220/1805'de bu âleme doğdu. (Bâkî âleme dönüşü: 1886)

Seyyid Emîr Paşa ve Hayrûnnisâ Hanım'ın oğludur. Büyükbabası Seyyid Rızâ ve dedeleri ulemâdan idiler. Büyük cedleri Şeyh Seyyid Muhammed Şemseddîn, Medîne-i Münevvere'den Karabağ'a hicretle Çiçimli Köyü'nde yerleşen muhterem bir zâttır.

Seyyid Nigârî henüz dokuz yaşında iken Karabağ Hânedânı'ndan Nigâr Hanım'ı, rüyâsında görerek âşık oldu. Bu mecâzî aşkı, hakîkî aşka inkılâb etti; ma'nevî terakkîsine sebep oldu. Onun için şiirlerinde “Nigârî” mahlasını kullandı.

Mîr Hamza, ilmî tahsîlini tamamladıktan sonra, bir mürşid aramak üzere seyâhate çıktı; Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî'nin şöhretlerini işitip ona ulaşmak istedi. Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî'nin, ebediyyet konağına göç ettiği haberini alınca, halîfelerinden Şeyh İsmâil-i Şirvânî'ye (? – 1853) intisâb etti.

Şâh-ı Merdân Hazret-i Alî'ye ve Hânedân-ı Ehl-i Beyt-i Resûl'e olan hayrânlığı ve fart-ı muhabbeti sebebiyle, Mîr Hamza'ya râfizî diyenler olmuştur. Böyle diyenlere şu beytiyle cevap verir:

“Hâricîyim sevmesem dâmâdını Peygamber'in
Râfizîyim fark edersem Haydar'ı Fârûk'dan”

Hazret-i Peygamber Efendimiz'in dâmâdı Hazret-i Alî'yi sevmesem, hâricîyim; Haydar'ı (pek cesur ve kahraman oluşundan dolayı kendisine Aslan lakabı verilen Hazret-i Alî'yi), Fârûk'dan (haklıyı haksızdan ayırmakta usta ve güçlü olması ve adâleti tam ma'nâsıyla yerine getirmesi hasebiyle Fârûk unvânıyla ün kazanan Hazret-i Ömer'den) ayırt edersem râfizîyim. Ben ne hâricîyim; ne râfizî³... Ben çâr-yâr-i bâ-safâyı ve âl-i beyt-i Mustafâ'yı seviyorum...

¹ İNAL İbnü'l-Emîn Mahmûd Kemâl, Son Asır Türk Şâirleri, Millî Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları, M.E, Basımevi, İstanbul, 1969, s.1200-1204.

² S.Ü. İlahiyat Fakültesi, Türk-İslâm Edebiyatı Eski Anabilim Dalı Başkanı ile Türk-Din Müsikîsi Eski Anabilim Dalı Başkanı, Emekli Öğretim Üyesi.

³ Hâricî ve Râfizî maddeleri için bakınız:

- PAKALIN Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih ve Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1971, C.I, s.547-549; C.III, s.2-5.
- Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Târîhi, Çağ Yayınları. C.2.
- GÖLCÜK Şerafeddin (Prof.Dr.); TOPRAK Süleymân (Prof.Dr.), Kelâm, S.Ü.İlahiyat Fakültesi Yayınları, Konya, 1988.

Hâricîler de; Râfizîler de Kur'ân ve Sünnet'in rûhuna uymayan; ehl-i sünnet akîdesinin dışında kalan topluluklardır. Onların bozuk akîdelerinden birini, beyitle ilgili olması bakımından belirtelim:

Hâricîler, Hazret-i Osman ile Hazret-i Alî'yi dost bilip sevenleri mü'min saymazlar. Râfizîler de yalnızca Hazret-i Alî'yi sevip, Hazret-i Ömer, Hazret-i Osman ve Hazret-i Âişe'ye buğz ederler; onları düşman bilirler.

*

Aziz Mürşidi, Şeyh İsmâîl Sirâceddîn-i Şîrvânî'nin ifâdesiyle Mîr Hamza Seyyid Nigârî, varlığını İlâhî Aşk ile yok etmiş, mürşidi Aşk olan bir Ârif'dir. Nitekim, mürşidinin emri ve izniyle Kutbu'l-Âşîkîn olan Mevlânâ Muhammed Celâleddîn-i Rûmî'nin (604/1207 – 672/1273), cümle Hakerenler tarafından Ka'betü'l-Uşşâk⁴ denilen Türbesi'ni ziyaret ederek, O'nun Dergâhı'nda bir erbaîn çıkarır.⁵ Buradan, Mekke-i Mükerreme'ye oradan da Medîne-i Münevvere'ye giden Mîr Hamza Nigârî, Sevgili Peygamber Efendimiz Sallallâhu aleyhi ve sellem'in huzûrlarında, Ravza-i Pâk-i İtır-nâk'de bir erbaîn çıkarır.

⁴ Her zamân ey âşîk-ı vuslat-merâm
Sür yüzün bu âsitâne subh u şâm
Dâim et sa'yi tavâfin iltizâm
Ka'betü'l-uşşâk başed in makâm
*Her ki nâkıs âmed incâ şüüd tamâm**

Nezd-i Hak'da muhteremdir bu mahal
Menba-ı feyz ü keremdir bu mahal
Sânî-i beytü'l-haremdir bu mahal
Ka'betü'l-uşşâk başed in makâm
Her ki nâkıs âmed incâ şüüd tamâm

Âşîkâne Ka'betü'l-ulyâ budur
Bî-kesâne melce-i me'vâ budur
Türbe-i vâlâ-yı Mevlânâ budur
Ka'betü'l-uşşâk başed in makâm
Her ki nâkıs âmed incâ şüüd tamâm

Şâh-ı iklim-i velâyet bundadır
Hüsrev-i mülk-i kerâmet bundadır
Bundadır uşşâka devlet bundadır
Ka'betü'l-uşşâk başed in makâm
Her ki nâkıs âmed incâ şüüd tamâm

MUHLİSÂ** haddin değıldir sus hemân
Bu makâmın şân-ı âlîsin beyân
Bes bu nutk-ı Câmî-i Sâmî mekân
Ka'betü'l-uşşâk başed in makâm
Her ki nâkıs âmed incâ şüüd tamâm

* Hz. Pîr Efendimiz'in huzûruna girerken kapının üzerindeki levhada Molla Câmî'nin bu beyti yazılıdır.

** Şâir Esad Muhlis Paşa, Molla Câmî'nin bu beyitini tahmis etmiştir. Hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız: Türkiye Diyânet Vakfı İslam Ansiklopedisi ilgili madde.

⁵ Mîr Hamza Seyyid Nigârî, sonraki sayfada okuyacağınız "Nice ağlamayam kılmayam feryad" diye başlayan meşhur ilâhîsini Konya'da bulunduğu sırada yazmıştır.

Ekseriyâ Hazret-i Mevlânâ'nın Mesnevî-i Ma'nevî'sini; Abdurrahman Molla Câmî (817/1414 – 898/1492), Hâfız-ı Şîrâzî (? – 792/1390) ve Fuzûlî (896/1490? – 974/1556) Dîvânları'nı mütâlaa etmekle safâ-yâb olduğu rivâyet edilmektedir.

Bu, mürşidi Aşk olan kadri yüce zâtın Türkçe ve Farsça Dîvânı ile Nigâr-nâme ve Fütûhât-ı Mekkiyye'ye Tavzîhât adlı eserleri vardır.

*

**

*

I

Nice ağlamayam kılmayam feryâd
Giriftârım aşkın bî-nevâsiyam
Leylâ'nındır Mecnûn, Şîrîn'in Ferhâd
Ben de Şâh NĠGÂR'ın mübtelâsiyam

II

Neylerim dünyâyı neylerim mâlî
Neylerim Keşmîr'i neylerim şâlî
Ben dîvâne oldum zülfün pâmâlî
Server-i hûbânın bir gedâsiyam

III

Zâhiri melâmî bî-kîn
Peymânesi memlû bâdesi rengîn
Sahn-ı meyhânedede seccâde-nîşîn
Zümre-i rindânın müktedâsiyam

IV

Halka-i rindânın çalarımlı NÂÿ'ın
Giriftârım aşkın çekerim YÂÿ'ın
Tanımazam mezheb bilmezem ÂÿÎN
Kilisa-yı aşkın MESÎHA'sıyam

V

Ey SEYYİD NĠGÂRÎ ey aşk-ı tuğyân
Ey âşık-ı şeydâ, ey kârı efgân
Kârubân-ı aşka benim sârübân
Ferhâd u Mecnûn'un reh-nümâsiyam⁶

⁶ Bu ilâhîyi ve sonraki sayfalarda okuyacağımız na't-ı şerîfi ilk defa Akif Paşa İlkokulu 3. sınıfta okurken Safranbolulu Mustafa Efendi'nin oğlu dayım Hâfız İsmail Zekayi (SARSILMAZ) Efendi'den dinledim. Hâfız, Mevlidhan, Gazelhan İsmail Zekayi Efendi, Konya Aziziye Camii müezzini idi. Cami'in civarında, Tuzcular içinde tuz ve sirke sattığı bir dükkânı vardı. Ezanın Türkçe okunması meselesi dolayısıyla Kıbrıs'a hicret etti. Orada en az dört sene kaldıktan sonra Medine-i Münevvere'ye gitti ve burada 21 yıl yaşadı. Ezan,

Seyyid Nigârî Hazretleri'nin Bir Na't-i Şerîfî⁷

Na't-i Şerîf

Alemlere Rahmet Olan Ahmed Muhammed Mustafâ
Salla'llâhu Aleyhi Ve Sellem
Efendimiz'e Medhiye

I.

Sana ey tâc-ı serim Şâh-ı Şerîat mi diyem
Efser-i dîn mi veyâ cekka-i millet mi diyem
Kamer-i Leyle-i Esrâ mı hidâyet mi diyem
Sâir-i arş-ı berîn tâir-i kudret mi diyem
Gül-i gülzâr-ı safâ bülbül-i ülfet mi diyem
Dür-i deryâ-yı vefâ kân-ı sehâvet mi diyem
Kulzüm-i lutf mı yâ kûh-i kerâmet mi diyem
Ni'met-i mahz mı yâ âleme rahmet mi diyem
Bilmezem aynına âfet sana sûret mi diyem
Şaşmışam vasfda âyâ buna hayret mi diyem

Sana Ahmed mi Muhammed mi Muhabbet mi diyem
Yoksa Mahbûb-i Hudâ Şâh-ı Melâhat mi diyem

I.

Ey Başımın Tâcı Efendimiz! Sana Şerîatin Şahı mı (Kur'ân-ı Kerîm'in hükümleriyle hükmeden, yüce şerîati ve güzel nâmı ebediyete kadar bâkî, saltanatı Hak Teâlâ tarafından te'yîd edilen Pâdişâh mı) diyeyim?

Dînin tâcı mı, yoksa mevcûdâtın baş tâcı mı diyeyim?

Esrâ Gecesi'nin (İsrâ Sûresi'nin birinci âyet-i kerîmesinde⁸ buyurulduğu gibi, Allâhu Teâlâ'nın, kulu Muhammed Salla'llâhu aleyhi ve sellem'i Mescid-i Harâm'dan,

aslına uygun hâline döndükten sonra, Ankara Hacı Bayram-ı Velî Camii İmamı olarak Türkiye'ye geri döndü. Medine'deyken sıla-i rahîm için Konya'ya geldiği sıralar ondan ilâhiler, gazeller, na'tler dinlerdim. Memiş Efendi (İlk şeyhi Hâlid-i Bağdâdî'nin halîfesi Ödemişli Hasan Kudsi Efendi'dir. Daha sonra Hâlid-i Bağdâdî'nin yanına Şam'a da gitmiştir.)'nin büyük oğlu Bahaeddin Efendi'nin halîfelerinden Fahri (KULU) Efendi, dayım Zekayi Efendi'ye bu ilâhîyi işaret ederek "Zekayi, bu ilâhîyi oku da içimiz ferahlasın!" dermiş. Fahri Efendi, babam Gazi Veled Bahaeddin Çelebi'nin Hak dostlarından idi. Ben de bu zâtı çocukken tanıdım, duasına ve iltifatına mazhar oldum.

⁷ Dîvân-ı Seyyid Nigârî (Osmanlı Hurûfâtı ile Matbû), s.295-297.

⁸ İsrâ Sûresi (17), 1. Âyet-i kerîme. "Kulunu bir gece Mescid-i Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya kadar götüren (Zât-i ecelle ve a'lâ her türlü nakısalardan) münezzehdir. (O Mescid-i Aksâ ki) biz onun etrafına (feyz ve) bereket verdik (ve bu gece yolculuğunu) ona âyetlerimizden bazısını göstereyim diye (yaptırdık). Şüphesiz ki O, (asıl) O (her şeyi) hakkıyla işiten, (her şeyi) kemâliyle görendir." (ÇANTAY Hasan Basri, Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, İstanbul, 1965)

çevresini mübârek kıldığı Mescid-i Aksâ'ya götürdüğü o gecenin) kameri, ya'ni ay ışığı mı diyeyim?

Allah'ın kudretiyle uçarak, en yüce arşa yolculuk eden mi diyeyim?

Safâ gül bahçesinin gülü; muhabbetin bülbülü mü diyeyim?

Vefâ dünyâsının incisi, sehâvet (cömertlik) pınarı, menbaı mı diyeyim?

Lutuf denizi mi veyâ kerâmet (kerem, ihsân) dağı mı diyeyim?

Katıksız sâf, hâlis ni'met mi veyâ âleme rahmet mi diyeyim?

Gözüne âfet, sana sûret mi diyeyim? Muhabbet, şefkat ve inâyet nazarınla, kendine birdenbire âşık eden, bir güzel gözlü güzel mi diyeyim? Sana, saymakla bitiremeyeceğim güzel vasıflarını gösteren, güzel bir sûret mi diyeyim?

Bilemiyorum... Güzel vasıfların karşısında düşünemez, muhâkeme edemez bir hâle gelmişim; şaşırıp kalmışım... Bu hâlime hayret mi diyeyim?

Ey bâşımın tâcı Efendimiz Salla'llâhu aleyhi ve sellem! Sana Ahmed mi, Muhammed mi, Muhabbet mi, yoksa Allah'ın mahbûbu (sevgilisi), ebedî güzellerin sultânı; ebedî güzelliklerin sâhibi mi diyeyim?

Sevgili Peygamber Efendimiz'in en meşhur isimleri Ahmed ile Muhammed'dir. Bu iki isim "hamd" maddesinden alınmıştır ki, senâdan ve kişinin fazîletini anarak övmekten ibârettir.

Ahmed, Allah'ı yüce sıfatlarıyla ve kudret eserleriyle güzelce öven ve övmesini bilen kimse demektir.

Muhammed de, fazîlet ve güzellikleri anılarak övülmüş kimse demektir. Resûlu'llah Efendimiz, Muhammed olmazdan evvel, Ahmed idi. Resûlu'llah, kendisi halk olunmazdan evvel; kendisi hamd ü senâ edilmezden önce, Allah'a hamd ü senâ etmiştir. Bu cihetledir ki, Peygamber Efendimiz'in adı, geçmiş peygamberlerin kitaplarında zikredilmiş, Muhammed adı ise Kur'ân-ı Kerîm'de verilmiştir.⁹

Sevgili Peygamberimiz'in, Hazret-i İsâ Aleyhi's-Selâm tarafından Ahmed ismiyle müjdelendiği Kur'ân-ı Kerîm'de bildirilir.¹⁰

Allâhu Teâlâ, Kelime-i Tevhîd'de ismini, kendi İsm-i Celîli'yle birlikte anar.

Efendimiz'in Muhammed adı,

Âl-i İmrân (3) Sûresi'nin 144.¹¹ ; Ahzâb (33) Sûresi'nin 40.¹² ; Fetih (48) Sûresi'nin 29.¹³ ve Muhammed (47) Sûresi'nin 2.¹⁴ âyet-i kerîmelerinde geçmektedir.

⁹ Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi, Diyânet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1972, C.IX, s.251,252.

¹⁰ Saff Sûresi (61), 6. Âyet-i kerîme: "Meryem oğlu İsâ da bir zaman (şöyle) demişti: "Ey İsrâil oğulları, ben size Allâh'ın peygamberiyim. Benden evvelki Tevrat'ı tasdik edici, benden sonra gelecek bir peygamberi de - ki adı Ahmed'dir- müjdeleyici olarak (geldim). Fakat o, kendilerine açık açık bürhanlar getirince "Bu, apâşikâr bir büyüdür" dediler." (ÇANTAY, a.g.e.)

¹¹ Âl-i İmrân Sûresi (3), 144. Âyet-i kerîme: "Muhammed bir peygamberden başka (bir şey) değildir. Ondan evvel nice peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o, ölür yahut öldürülürse ökçelerinizin üstünde (gerisin geri) mi döneceksiniz? Kim böyle iki ökçesi üzerinde (ardına) dönerse elbette Allah'a hiçbir şeyle zarar yapmış olmaz. Allah şükür (ve sebât) edenlere mükâfat verecektir." (ÇANTAY, a.g.e.)

¹² Ahzâb Sûresi (33), 40. Âyet-i kerîme: "Muhammed sizin adamlarınızdan hiçbirinin babası değildir. Fakat o Allâh'ın Resûlü ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi hakkıyla bilendir." (ÇANTAY, a.g.e.)

Muhabbet, Allah'ın kulunu, kulun Allah'ı sevmesi; Allah'ın kulunu, kulun Allah'ı velî ve dost edinmesi demektir. Nitekim Mâide Sûresi'nin elli dördüncü âyet-i kerîmesinde, Allah'ın sevdiği, sevdiğinin de, kendisini sevdiği mü'minlerden bahsedilir. Aynı sûrenin elli beşinci âyetinde de "Mü'minler! Sizin yâriniz, dostunuz ancak Allah'dır"¹⁵ buyrulur.

Âlemin yaratılışına sebep, muhabbettir; aşkıdır. Muhabbet ehli tarafından beyan edilen bu hakikat, yine onların diliyle şöyle ifade edilir:

"Muhabbet'den Muhammed oldu hâsıl
Muhammed'siz Muhabbet'den ne hâsıl"

Binâenaleyh Muhabbet, Ahmed ve Muhammed Aleyhi's-Salâtü ve's-Selâm Efendimizin sıfatıdır.

Bir mü'min, Allah'ın habîbi, sevgili Peygamberimiz'i, "Nefsinden, evlâdından, babasından ve bütün halkdan daha çok severse, gerçek mü'min olur"¹⁶. Yegâne sevgilisi Habîbu'llâh olan mü'min, îmânın zevkini tadar. Allah'ı seviyorum diyen mü'min, Allah'ın Habîbi'ne uymak mecbûriyetindedir.

Allahu Teâlâ, aşkının ve muhabbetinin emsâlsiz ve yegâne temsilcisi Hazret-i Muhammed Salla'llâhu aleyhi ve Sellem'e şöyle buyurur ve Habîbinin dilinden sevdiklerine der:

"Habîbim! De ki:

Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah, son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir"¹⁷.

¹³ Fetih Sûresi (48), 29. Âyet-i kerîme: "Muhammed Allâh'ın resulüdür. Onun maiyyetinde bulunanlar da kâfirlere karşı çetin (ve metîn), kendi aralarında merhametlidirler. Onları rükû' ediciler, secde ediciler olarak görürsün. Onlar Allah'dan (dâimâ) fazl (-u kerem) ve rızâ isterler. Secde izinden (meydana gelen) nişanları yüzlerindedir. İşte onların Tevrât'taki vasıfları budur. İncil'deki vasıfları da (şöyledir: Onlar) filizini yarıp çıkarmış, gitgide onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, sakları üzerine doğrulup kalkmış bir ekine benzerler ki bu, ekicilerin de hoşuna gider. (Ashab hakkındaki bu teşbih) onunla kâfirleri öfkelenmek için (dir). İçlerinden îman edip de iyi iyi amel (ve hareket)de bulunanlara Allah hem mağfîret hem büyük mükâfât va'd etmiştir. (ÇANTAY, a.g.e.)

¹⁴ Muhammed Sûresi (47), 2. Âyet-i kerîme: "İman eden, iyi iyi amel (ve hareket) eden, Muhammed'e indirilene -ki o, Rablerinden (gelen) bir hakdır- îman eden kimselerin de günahlarını yarılgamış, hallerini iyileştirmiştir." (ÇANTAY, a.g.e.)

¹⁵ Mâide Sûresi (5), 54. Âyet-i kerîme: "Ey iman edenler, içinizden kim dininden dönerse Allah -mü'minlere karşı çok alçak gönüllü, kâfirlere karşı onurlu ve zorlu, kendisinin onları seveceği, onların da kendisini seveceği- bir kavim getirir ki onlar Allah yolunda savaşırlar ve hiçbir kınayanın kınamasından (dedikodusundan) çekinmezler. Bu, Allah'ın bir lütf ü inayetidir ki onu kime dilerse ona verir. Allah ihsânî bol olan, en çok bilendir." (ÇANTAY, a.g.e.)

55. Âyet-i kerîme: "Sizin yâriniz ancak Allah'tır, onun peygamberidir, Allah'ın emîrlere boyun eğici olarak namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren o mü'minlerdir." (ÇANTAY, a.g.e.)

¹⁶ Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi, C.1; 14 ve 15. Hadîs-i Şerîfler: "Nefsim yed-i kudretinde olan Allâhu Zü'l-Celâl'e kasem ederim ki hiçbiriniz ben ona pederinden de evlâdından da (ve bütün halkdan) daha sevgili olmadıkça îman etmiş olmaz."

16. Hadîs-i Şerîf: "Kimde üç şey bulunursa halâvet-i îmânî tatmış olur: Allâh ile Resûl'llâh kendisine mâadâlarından daha sevgili olmak; bir kimseyi sevmek, fakat yalnız Allâh için sevmek; (Allâh, onu küfürden kurtardıktan sonra) yine küfre dönmekten ateşe atılacakmışçasına hoşlanmamak."

¹⁷ Âl-i İmrân Sûresi (3), 31. Âyet-i kerîme: "(Habîbim de ki: "Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve suçlarınızı örtsün. Çünkü Allah çok yarılgayıcı, çok esirgeyicidir." (ÇANTAY, a.g.e.)

Mahbûb-i Hudâ; Habîbu'llah, Cenâb-ı Hakk'ın Yâri, Dostu, Sevgilisi demektir. Bu isim yalnızca Hazret-i Peygamber'e mahsûstur. O, hem Cenâb-ı Hakk'ın yâridir, Habîbu'llah'dır, hem de bütün insanların sevgilisidir.¹⁸

Şâh-ı Melâhat: Ebedî güzellerin, ebedî güzelliklerin sâhibi demektir.

“Ben Arapların en güzeliyim” meâlindeki hadîs, Cenâb-ı Hakk'ın maddî ve ma'nevî bütün güzelliklerini lutfettiği Hazret-i Peygamber'in fizikî ve ahlâkî yönden mükemmelliğini gösterir. Zîrâ Yüce Peygamber, fizikî güzelliğin timsâli olan Hazret-i Yûsuf'u gölgede bırakacak bir yapıdadır; diğer yandan bizzat Kur'ân-ı Kerîm'de yüce bir ahlâk üzerine¹⁹ yaratıldığı açıkça belirtilmiştir.²⁰

Sevgili Peygamber Efendimiz'in güzel isimleri anıldıkça Salavât-ı Şerîfe okumak; O'na Salât ü Selâm'da bulunmak vâcibdir; İlâhî bir emirdir. Allahu Teâlâ, mü'minlere hitâben:

“Allah ve Melekleri, Peygamber'e çok Salât ederler (O'nun şerefini gözetmeğe, şânını yüceltmeğe özen gösterirler). Ey Mü'minler! Siz de O'na salât edin ve tam bir teslîmiyetle selâm verin²¹.” buyururlar.

Hazret-i Ali Radiya'llâhu anh ve kerrema'llâhu veche, Allâhu Teâlâ'nın mü'minlere hitâbını, kendi hissedişiyile yorumlayarak der ki:

“Cenâb-ı Hak, Habîbim'e salât ederken O'nun şânını, yalnız dilinizle değil, nefislerinizle, kalblerinizle, rûhlarınızla da ta'zîm ve tekrîm edin buyurmuştur²².”

Salât, Allah'dan rahmet, tebrik, temcîd;

Meleklerden istiğfâr;

Mü'minlerden duâ, ma'nâlarını ifâde eder.

Selâm, Allah'ın Esmâ-i Hüsnâsi'ndandır; güzel isimlerindedir. Yâ Rasûla'llah! Her türlü noksanlıklardan ve âfetlerden selâmet sana ve berâberlerinde bulunanlara olsun. Yâ Habîba'llah! Cenâb-ı Hak, kefilin olsun; seni ebediyyen korusun, dâimâ himâye etsin; sana ikrâmları ve yardımları bâkî olsun, demektir.

Teslîm de, Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem Efendimiz'e, barış ve barışıklık içinde olarak davranmak ve boyun eğmektir²³.

Duâ eden mü'minin, Sevgili Peygamber Efendimiz'e, Salât ü Selâm etmedikçe duâsı perdelidir, Allâhu Teâlâ'nın katına ulaşmaz.

Duânın rükünleri, kanatları, vakitleri, sebepleri vardır. Duânın rükünleri:

Huzûr-ı Kalbdır,

Rikkattir (Gönül inceliğidir).

Huşû'dur (Gönlün tevâzû içinde, Allah sevgisi ve saygısıyla dolu olmasıdır).

¹⁸ YENİTERZİ Emine (Doç.Dr.), Dîvân Şiirinde Na't, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Nu: 96, Ankara, 1993, s.177,183

¹⁹ Kalem Süresi (68), 4. Âyet-i kerîme: “Hiç şüphesiz büyük bir ahlâk üzeresin sen.” (ÇANTAY, a.g.e.)

²⁰ YENİTERZİ Emine (Doç.Dr.) a.g.e. s.147.

²¹ Ahzâb Süresi (33), 56. Âyet-i kerîme: “Şüphesiz ki Allah ve melekleri o peygambere çok salât (ve tekrîm) ederler. Ey iman edenler, siz de ona salât edin, tam bir teslîmiyetle de selâm verin.” (ÇANTAY, a.g.e.)

²² ÇANTAY Hasan Basri, Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, İstanbul, 1965, C.2, s.752. 103. Not.

²³ ÇANTAY Hasan Basri, Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, İstanbul, 1965, C.2, s.752. 103. Not.

Duânın kanatları:

Sıdk u ihlâstır (Doğruluk ve samîmiyettir). Kalbin Cenâb-ı Hakk'a tam bir sûretle bağlanmasıdır.

Duânın vakitleri:

Seherlerdir.

Duânın sebepleri de:

Allâhu Teâlâ'nın Habîb-i Edîbi ve Resûl-i Necîbi, Sevgili Peygamber Efendimiz'e Salât ü Selâm'dır²⁴.

Salât ü Selâm ifâdelerinden birini teberrüken kayd edip okuyalım:

“Allâhümme Salli Alâ Muhammed.”

“Yâ Allah!

Muhammed'in zikrini yücelt, şan ve şöhretini artır;

Da'vetini gâlib ve

Şerîatini dâim kıl.

Bu sûretle O'nu dünyada da, âhiretde de tekrîm ve ta'zîm buyur. O'nu, ümmeti hakkında şefaâtçi kıl. Ecrini, derecesini kat kat artır” demektir²⁵.

Mümkün olduğu kadar çok salât ü Selâm getiren mü'minler, elbette, Âlemlere Rahmet ve mü'minlere Raûf ve Rahîm olan Sevgili Peygamber Efendimiz'in sevgisini kazanır; şefâatine nâil olur.

Salavât-ı Şerîfe okuyan mü'minlere Efendimiz, Aleyhi's-Salâtü Ve's-Selâm'ın müjdelerinden birkaçını teberrüken sunalım²⁶:

“Kim bana, bir kere Salât ederse, Allah ona on Salât eder; onun on günâhını siler, onun on kat derecesini artırır.”

“Cebrâîl'e mülâkî oldum da bana şöyle dedi:

Sana müjde ederim, Allah diyor ki:

Kim sana Selâm verirse, ona selâm veririm;

Kim sana Salât getirirse, ben ona Salât ederim.”

“Nerede olursanız olunuz, bana salavât getiriniz. Muhakkak salavâtlarınız bana ulaşır.”

**

*

²⁴ ÇANTAY Hasan Basri, Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, C.2, s.754. 103. Not.

²⁵ ÇANTAY Hasan Basri, Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm, C.2, s.753. 103. Not.

²⁶ Et-Tergîbü Ve't-Terhîb, Hadislerle İslâm, Hikmet Yayınları, İstanbul, 1985, C.3, s.505-530'a bakınız.

II.

Gark-ı deryâ-yı günâhım eger ey tekye-gehim
 Gam değil lutfun ile kim bana neyler günehim
 Bulmuşam çâre-i mihrinle ki ey rûy-i mehim
 Feyz-i çeşminden alur dâr u derûn-ı tebehim
 Kaşların şâm u ruhun vakt-i seher secde-gehim
 Şâm nâlemlerle yanar âhım ile subh-gehim
 Pây-mâl eyle bu ser-geşteni kim hâk-i rehim
 Dolanam başına göster yüzün ey serv-i sehîm
 Olmasun dîde-i ter gayre olursa nigeheim
 Kalmışam mahz-ı tereddüde ki ey pâdişehim

Sana Ahmed mi Muhammed mi Muhabbet mi diyem
 Yoksa Mahbûb-i Hudâ Şâh-ı Melâhat mi diyem

*

II.

Ey dayandığım, sığındığım Efendimiz Salla'llahu Aleyhi Ve Sellem! Eğer günâhım deryâsına batmış isem, gam çekmem.

Lutfun ile günâhım bana neyler? Zîrâ senin şefâatin, ümmetinden büyük günâh işleyenleredir. Şefâatine hüsn-i zannım tamdır.

Nitekim bir Hadîs-i Şerîfleri'nde Peygamber Efendimiz, şöyle buyururlar:

“Şefâatim, ümmetinden büyük günâh işleyenler içindir²⁷.”

Ey ay yüzlüm! Senin muhabbetinle çâreyi buldum. Çünkü sen, “Kişi sevdiğiyle berâberdir” buyurmaktasın.

Yıkılmış iç dünyâm senin, şefkat ve muhabbet nazarından feyz almaktadır.

Ruhun (yanağın) seher vakti; kaşların akşam vakti secde-gâhımdır.

Güneşin doğuşu anı sabahleyin, âhımdan; güneşin gurûb anı akşam akşamleyin, nâlemlerle yanar...

Başı dönmüş, şaşkın hayrânını ayak altında çiğne, zîrâ senin yolunun toprağıym, tozuyum...

Ey servi boylu güzelim! Ey Lâilâhe illallah Muhammedün Resûlullah Tevhîdi'nin mümessili Efendimiz Salla'llahu Aleyhi Ve Sellem! Mübârek yüzünü, nûr cemâlini göster de pervâne olayım, dolanıp durayım...

Bakışım, senden gayriye oluyorsa, artık gül cemâlini göster de gözlerim senden gayriye bakmasın.

Ey saltanatı ebedî pâdişâhım! Sana hangi vasıflarla hitâb edeceğimi bilemiyorum. Bu husûsta tam bir tereddüd içindeyim; hayretteyim:

²⁷ GÖLCÜK Şerafeddin (Prof.Dr.); TOPRAK Süleyman (Prof.Dr.) Kelâm, a.g.e. s.388, 389 Şefâat Bahsi.

Sana Ahmed mi Muhammed mi, Muhabbet mi diyeyim? Yoksa Allah'ın mahbûbu, ebedî güzellerin sultânı; ebedî güzelliklerin sâhibi mi diyeyim?

**

*

III.

İştîyâkın giceler âşıkı bîdâr eyler
 Mest-i çeşmin hevesi mâil-i dîdâr eyler
 Kâkülün tâlib-i sevdânı hevâdâr eyler
 Dili şehdâb-ı lebin zevki şükür-hâr eyler
 İltifâtın nazar ehlini haberdâr eyler
 Mey-i sermest gözün gâfilî hüşyâr eyler
 Ömrek erbâb-ı dili sâhib-i esrâr eyler
 Tûtî-i tab'ı lebin şevki şeker-hâr eyler
 İdemem vasf seni aşk-ı şîrîn-kâr eyler
 Tab'-ı ter ey gül-i ter şevk ile tekrâr eyler

Sana Ahmed mi Muhammed mi Muhabbet mi diyem
 Yoksa Mahbûb-i Hudâ Şâh-ı Melâhat mi diyem

*

III.

Seni görebilme, sana kavuşabilme arzûsuyla geçen geceler âşıkı uyandırır, uyutmaz...

Nazarınla sarhoş olup kendinden geçme hevesi, senin gül cemâline, nurlu yüzüne meylettirir.

Kâkülün, âşıklarımı cezbeder, kendisine çeker.

Dudaklarının bal şerbeti zevki, sana olan hoşnûdluk ve minnetdârlık duygularıyla, dili şükür edici kılar.

İltifâtın nazar ehlini haberdâr eyler.

Sarhoş edici şarâb gözündür. Gözün; nazarın, ihtiyatsız, dikkatsizi akıllandırır.

Hak Teâlâ, Hicr Sûresi'nin yetmiş ikinci âyet-i kerîmesinde²⁸: “Habîbim, senin ebedî yâd-ı cemîline; ömrüne, hayâtına yemin ederim” buyurmaktadır. Bu âyetteki nükte ve hikmet, gönül erbâbını sırların sâhibi yapar.

Dudaklarının şevki; sana vâsıl olup sende yok olma arzûsu, yaratılışı i'tibârıyla Dudu kuşunu (papağanı) şeker yiyici eyler.

Seni vasf edemem... Ederse, tatlı, latîf davranışlı Aşk, vasfedebilir...

²⁸ Hicr Sûresi (15), 72. Âyet-i kerîme: “(Habîbim) senin ebedî yâd-ı cemiline yemin ederim ki onlar, sarhoşlukları (azgınlıkları) içinde muhakkak serserî bir halde idiler.” (ÇANTAY, a.g.e.)

Ey yüce yaratılışı, solmayan taze gül! Dilim şevk ile şu beyti tekrâr eder:
Sana Ahmed mi Muhammed mi, Muhabbet mi diyeyim? Yoksa, Allah'ın
Mahbûb'u, ebedî güzellerin sultânı; ebedî güzelliklerin sâhibi mi diyeyim?

**

*

IV.

Tab'-ı Hassân'ıma her şâiri yeksân dimezem
Sıfatın söylerem er korkaram âsân dimezem
Sana Kur'ân demese ben sana insân dimezem
Ârızın Mushaf-ı Mevlâ nice Kur'ân dimezem
Sana cân vermeyene sâhib-i îmân dimezem
Cân nedir kim anı ey büt sana kurbân dimezem
Cân fedâ olmasa kurbânın olam cân dimezem
Gayr-peykânı gamın derdine dermân dimezem
Seyf-i Mevlâ kaşına pây-i Nerîmân dimezem
Âşikârâ diyorum bu sözü pinhân dimezem

Sana Ahmed mi Muhammed mi Muhabbet mi diyem
Yoksa Mahbûb-i Hudâ Şâh-i Melâhat mi diyem

*

IV.

Hassân bin Sâbit Hazretleri, Resûlullâh Efendimiz'in şâirlerindedir. Ensâr'dan olan bu muhterem zât hem İslâmî döneminde, hem de câhiliye döneminde şâirlerin ileri gelenlerindedir. Efendimiz Aleyhi's-Salâtü Ve's-Selâm'ı medheden kasîdeleri ile kâfirleri hicveden şiirleri ünlüdür. Resûl-i Ekrem O'nun için şöyle duâ buyurmuşlardır:

“İlâhî! Hassân'ı Rûhu'l-Kuds (Cibrîl) ile te'yid et (kuvvetlendir).²⁹”

Resûlullâh Efendimiz, Hassân bin Sâbit Radiya'llahu anh Hazretleri için, Mescid'de bir minber kurdurur, Hazret-i Hassân da, o minberin üstüne çıkıp küffârı hicvederdi³⁰.

Sevgili Peygamber Efendimiz'i medheylemekte ve şiir söylemekteki gücümle Hazret-i Hassân yaratılışımdayım. Bu hususta her şair için, benimle müsâvidir diyemem.

Haddi tecâvüzden korktuğum için, sıfatını söylerken, kolayca diyemem.

Kur'ân-ı Kerîm sana insân demeseydi ben sana insan demezdim.³¹

²⁹ Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi, Diyânet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1972, C.2, s.395-396.

³⁰ Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi, Diyânet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1972, C.2, s.395-397.

³¹ Şeyh Gâlib Hüsn ü Aşk'da der ki:

Der Na't-i Seyyid-i Kâinât

01. Ervâh ki tuhfe-i Hudâ'dır / Hâk-i reh-i Şâh-ı Enbiyâ'dır

02. Ol şâh ki tahtı lâ mekândır / Cârûb- keşi Kerûbiyandır
03. Ol gâh ki mâh çün sitâre / Pâ-bûsuna oldı pâre pâre
04. Cibrîl nevâline haberci / Mikâil anın vekil-harcı
05. Levlâk ile zât-ı pâki mevsûf / Kurân'a sıfâtı zarf u mazrûf
06. Dervâze-i tâkı Kaabe kavseyn / Ferş-i kademi ulûm-ı kevineyn
07. Şâh-ı melekût-ı arş-pâye / Mâh-ı ceberût-ı ferş-sâye
08. Birdir dedi âşnâ-yı vahdet / Mevc-i Ahadiyyet Ahmediyyet
09. Çün "evvel-i mâ halak"dır ol nûr / Sâni-i Hudâ desem de ma'zûr
10. Âdem ki cenâbı Bül-beşerdır / Bağ-ı Nebevîde bir şecerdir
11. Giryân olub oldı Nûh-ı Nevvâh / Deryâ-yı melâhatında mellâh
12. Cûş-âver olunca Nil-i kabzı / Mûsâ'ya Hızır yetişdi feyzi
13. Şer'ile edince tiyg-zenlik / İbrâhim'e düşdi büt-şikenlik
14. Mi'râc-ı kemâl-i zâtın İdrîs / Sükkân-ı semâya kıldı tedrîs
15. Bir rûtbe ki hüsn-i bî bahâsı / Yûsuf dahı abd-i müşterâsı
16. Tebşîr için kudûmun Îsâ / Tâ minber-i çerha çıkdı gûya
17. İcâdı vücûd-ı kevne bâis / Ümmetleri sırr-ı ilme vâris
18. Âyine-i vahdet-i İlâhî / Mir'ât-ı vücûdudur kemâ hiy
19. İmân-ı hakıykiye ol âgâh / Besdir sana bir Nebî bir Allâh
20. İrvâ-yı itâşî râyegândır / İcâzı müşâru bil benandır
21. Müşkîn sevâd-ı şâm-ı Esrâ / Menşûr-ı nübüvvetinde tuğrâ
22. Söz olsa da menba-ı kerâmet / Kurân'a nazîre olmaz elbet
23. Kur'an o Rasûl'ü kıldı tavsif / Ahlâk-ı azîmin etdi ta'rif
24. Ey hâme zebânın eyle kûtâh / Levh üzre kalemle yazmış Allâh

*

Kainâtın Efendisinin Na'ti

01. Allâh'ın armağanları olan ruhlar, peygamberler şâhının yoluna toprak kesilmişlerdir.
02. Tahtı, mekânsızlık âlemi olan o pâdişâhın süpürgeçleridir Hakk'a en yakın melekler bile.
03. Öyle pâdişâhtır ki Ay bile ayağını öpmek için parçalanmıştır, yıldız dönmüştür.
04. Cebrâil, onun nîmetinin bir habercisidir; Mikâil, onun vekil-harcıdır.
05. Teremiz zâtı, "Sen olmasaydın" sözüyle övülmüştür; sıfatları, Kur'an'a zarf ve mazrûf olmuştur; Kur'an, onun sıfatlarını bildirir; sıfatlarıysa Kur'an'da mevcuttur.
06. Sayvanın kapısı, "Kaabe kavseyn"dir; iki âlemin bilgileri, ayağının altına döşenmiştir.
07. Mertebesi Arş gibi yüce olan Melekût pâdişâhıdır; derecesi ferş olan Ceberût ayıdır.
08. Birlikte biliş olanlar, Ahadiyet'le Ahmediyet birdir dediler.
09. O nûr, ilk yaratılandır; bu bakımdan ona, Allah'tan sonra gelen en yüce zât desem de mâzûrum sözümde.
10. İnsanların atası olan Âdem bile onun peygamberlik bahçesinin bir ağacıdır.
11. Ağlayıp duran Nûh, onun alım denizinde yüzen biri kesilmiştir.
12. Mûsâ'nın gönül sıkıntısının Nil'i dalgalanınca, Peygamber'in (Hz. Muhammed) feyzi, Hızır oldu da Mûsâ'ya yetişti.
13. Şeriatına uyup kılıç urmiya başlayınca İbrâhîm'e de, put kurma işi düştü.
14. İdrîs, onun zâtının olgunluk mi'râcını gökyüzünde oturanlara okuttu.
15. Paha biçilmez güzelliği öyle bir mertebededir ki Yûsuf bile onun satın alınmış kulu olmuş.
16. Îsâ, onun geleceğini müjdelemek için tâ felek minberinin üstüne çıktı da söz söylemeye, müjde vermiye koyuldu.
17. Yaratılışı, varlık âleminin yaratılışına sebep; ümmeti, ilim sırlarının mirâşçısı.
18. Allâh'ın birlik aynası, tümünden, olduğu gibi, onun vücûdunun aynası.
19. Gerçek inançtan haberin olsun; sana bir Allah'la bir peygamber yeter.
20. Feyzine susayanları bedâvadan suya kandırır; mucizeleri, parmakla gösterilir.
21. Misk gibi simsiyah olan İsrâ gecesi, onun peygamberlik fermânındaki tuğrâdır, Tanrı mührüdür, Tanrı tasdiykı.
22. Söz, kerâmet kaynağı bile olsa elbette Kur'an'a nazîre olamaz.
23. Kur'an, o şeriat sâhibi Peygamberi övdü; onun pek büyük ve güzel huylarını târif etti.
24. Ey kalem, dilini tut, sözünü kısa kes; Allah, onun adını kalemle Levh'a yazmıştır.

Yanağın, îmân nûrunun, tevhîd nûrunun, Allah'ın Cemâl nûrunun belirlediği mahâldir. Onun için yanağın, yüce Mevlâ'nın nurlu sahîfeleridir. Böyle olunca ben sana nasıl, Kur'ân'sın diyemem? Sen vahyin merkezisin; canlı Kur'ân'sın.

Sana cân vermeyene, îmân sâhibidir diyemem.

İsmi güzel, cismi güzel, rûhu güzel, güzel Peygamber'im! Cân nedir ki sana kurbân etmeyeyim?

Kabûl et kurbânın olayım... Sana fedâ edilmeyen, kurbân edilmeyen cânâ, cân diyemem.

Senin gamze oklarından başkası, gamının derdine dermândır diyemem. Ancak senin şefkat ve muhabbet nazarların gamımın derdine dermândır.

İran Mitolojisi'nde, yiğitliğin, güç ve kuvvetin sembolü olarak Nerîmân'dan bahsedilir. Bu sembol şiirlerimizde hep kullanılmıştır.

Senin kaşına, yüce Mevlâ'nın kılıcıdır diyorum. Senin İlâhî gücün; Rahmânî kuvvetin yanında, mitolojik bir kahramanın gücünden bahsetmek abestir, bahsedemem.

Bu sözü, gizli söylemiyorum, açıkça diyorum. Herkes duysun bellesin:

Sana Ahmed mi Muhammed mi Muhabbet mi diyem

Yoksa Mahbûb-i Hudâ Şâh-ı Melâhat mi diyem

**

*

V.

Ne gamem Ahmed-i Muhtâr ki gam-hârımdır
 Râh-ı sevdâda Muhammed ki meded-kârımdır
 Dem-be-dem şîr-i muhabbet ki hevâ-dârımdır
 Aşk-ı Mahbûb-i Hudâ kim heme-dem yârımdır
 Hizmet-i Şâh-ı Melâhat ki güzel kârımdır
 Medhin ey dilber-i zîbâ şîrîn ezkârımdır
 Deheninden ne diyem cân gibi esrarımdır
 Vasf-ı şehd-âb-ı lebin bâis-i eş'ârımdır
 La'line vermeğe cân şevk ile efkârımdır
 Şeş-der-i hayret-i sevdâda bu güftârımdır

Sana Ahmed mi Muhammed mi Muhabbet mi diyem

Yoksa Mahbûb-i Hudâ Şâh-ı Melâhat mi diyem

*

(Meşrebi Mîr Hamza Seyyid Nigârî ile çok benzer olan Şeyh Galib'i Konya Erkek Lisesi'nde okurken tanıdım. Vaktâ ki 1962'de İstanbul Edebiyat Fakültesi'nde okumaya başlayınca Hüsn ü Aşk'ı okudum ve bu na'ta hayran oldum.)

V.

Ben gam çekmem, tasalanmam, kaygılanmam. Niçin gam çekeyim? Zîrâ benim için gam çeken, kaygılanan Ahmed-i Muhtâr Sallallahu aleyhi ve Sellem gibi, seçilmiş, seçkin ve benzersiz olan bir Peygamberim var. Rabbimin beyânı, feyz ve aşk kaynağıdır:

“And olsun, size kendinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız O’na çok ağır gelir. Çünkü O, size çok düşkün, mü’minlere çok şefkatli ve merhametlidir³².”

Ben tasalanmam, kaygılanmam. Niçin tasalanıyım? Zîrâ Aşk Yolu’nda, Muhammed Salla’llahu Teâlâ Aleyhi ve Sellem yardımcısıdır.

O’nun muhabbet sütüne mübtelâyım. Her ân O’nun muhabbet sütünü içmekteyim.

Allah Mahbûbu’nun, Sevgilisi’nin aşkı her ân yârımdır; dostumdur.

Ebedî güzellerin; ebedî güzelliklerin sultânı Muhammed Salla’llahu Aleyhi Ve Sellem’in hizmeti güzel işimdir; kazancımdır.

Ey Dilber-i zîbâ! (Ey güzel Sevgili Muhammed Mustafâ!) Senin mehdin (seni övmek), benim tatlı sevimli zikirlerimdir.

Senin ağzından nasıl bahsetmeliyim, bilemiyorum? Ama, senin dehenin, ebedî seâdet bahşeden ağzın, cân (rûh) gibi sırdır ki herkes bilemez. Senin ağzın, kimsenin idrâk edemediği esrarımın cânıdır.

Senin dudağının bal şerbetini, ebedî hayat veren sözlerin vasfetmek ve övmek şiirlerime sebebedir, vesîledir.

Senin yakut gibi dudağına şevk ile cân vermek düşüncemdir.

Aşk u muhabbetin hayret dünyâsında bu sözümdür:

Sana Ahmed mi Muhammed mi Muhabbet mi diyem

Yoksa Mahbûb-i Hudâ Şâh-ı Melâhat mi diyem

³² Tevbe Sûresi (9), 128. Âyet-i kerîme: “Andolsun, size kendinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki sizin sıkıntıya uğramanız ona ağır ve güç gelir. Üstünüze çok düşkündür. Mü’minleri cidden esirgeyicidir, bağışlayıcıdır o.” (ÇANTAY, a.g.e.)

na't-ı FakıyRaanem
dost Rahmânımın mahbubuna/
o'nun makaam-ı mahmûduna/
*
vahy-i hak'dan on-iki mısRam
destûR yâ nûR
01*tut eLimden yâ muhammed mustafâ/
02*biR nazaR kiL sadrıma sensin şifâ/
03*sen azîz'sin yâ habîb-i kibRiyâ/
04*sen haRîs'sin bizLeRe yâ muRtezâ/
05*sen RaûF'sun yâ imâm-ı enbiyâ/
06*sen Rahîm'sin yâ enîs-i evLiyâ/
07*şemsu mâhım izzu câhım pûR-zıyâ/
08*kıLşeFâat AHMED'e yâ müctebâ/
09*e's-saLâtu ve's-seLâm ey nûR-Likaa/
10*e's-saLâtu ve's-seLâm ey DİL-Rubâ/
11*e's-saLâtu ve's-seLâm ey "ve'd-duha" [*sûRe-i duhâ]
12*e's-saLâtu ve's-seLâm ey "heL etâ" [*sûRe-i dehR-insan]
hidâyetogLu ahmedsaLâhaddîn

**

*

VI.

Ârızın **Mîr-i Nigârî** ki temâşâ eyler
 İltifât eylemez agyâre tehâşâ eyler
 Gül-i gülzâra nazar eylemez hâşâ eyler
 Gülşen-i aşkını ey gonce ki me'vâ eyler
 Mest-i lâ-ya'kıl özin bülbül-i şeydâ eyler
 Meyl-i serv eylemez ol kâmet-i bâlâ eyler
 Reh-güzârında özün bî-ser ü bî-pâ eyler
 Hâk-i râh-ı kademin ol ki musallâ eyler
 Şîşe-i çeşmini ol kuhl-i mücellâ eyler
 Senden ey mâh seher ü şâm temennâ eyler

Sana Ahmed mi Muhammed mi Muhabbet mi diyem
 Yoksa Mahbûb-i Hudâ Şâh-ı Melâhat mi diyem

*

VI.

Ey Rahmet Peygamberi Aleyh's-Salâtü Ve's-Selâm!
 Mi'râc Gecesi, hiç bir Nebî'nin dâhil olamadığı, "Sümme Denâ Fe Tedellâ³³"
 Sarâyı'na dâhil oldun...
 Mi'râc Gecesi, hiç bir Nebî'nin nâil olamadığı, "Fe Kâne Kâbe Kavseyini Ev
 Ednâ³⁴" Makâmına nâil oldun...
 O husûsî mahrem Sarây'da;
 O husûsî en yüce Makâm'da, Allâhu Teâlâ'nın, Cemâl Tecellîleri'ne gark olup;
 dîdârını gördün. Bir ân kendini kaybetmeden; bir ân gözün gayriye kaymadan Allah'ın
 Cemâli'ni seyreyledin...
 Yâ Ahmed! Yâ Muhammed! Ey Muhabbet!
 Ey Mahbûb-i Hudâ! Ey Şâh-ı Melâhat! Salla'llahu Teâlâ Aleyhi Ve Sellem....
 Mîr-i Nigârî, senin yanağını, sana ihsân ve ikrâm edilen cemâl nûrlarının
 tecellîlerini, hayranlıkla dâim seyreder...
 Senden başkasına dönüp bakmaz. Senden gayriye bakmaktan sakınır, kaçınır...
 Allah göstermesin, o hâl benden uzak olsun, gül bahçesindeki güle bile bakmaz.
 Ey Gonca! (Ey İlâhî nûrları; İlâhî esrârı; İlâhî hakîkatleri ve İlâhî hikmetleri
 derûnunda bütünleştiren Efendimiz Salla'llahu Aleyhi ve Sellem!) Mîr-i Nigârî, aşkının
 gül bahçesinde yer yurt edinmiştir.

³³ Necm Sûresi (53), 8. Âyet-i kerîme: "Sonra (Cebrâil ona) yaklaştı. Derken sarktı." (ÇANTAY, a.g.e.)

³⁴ Necm Sûresi (53), 9. Âyet-i kerîme: "(Bu suretle o, peygamberlere) iki yay kadar, yahud daha yakın oldu da." (ÇANTAY, a.g.e.)

Ne yaptığını bilmeyen, hayrânlıkla sarhoş özünü, çılgın bülbül eyler.
 Gül bahçesindeki serviye gönül vermez. O yüce boyluya (Risâlet Bahçesi'nin
 Servîsi Muhammed Mustafâ Salla'llahu Aleyhi Ve Sellem'e) gönlünü verir...
 Senin geçtiğin yolda, senin ayaklarının altında, özünü başsız ve ayaksız eyler.
 Senin ayağının bastığı yolun toprağını, cenâze namâzının kılınma yeri eyler.
 Göz bebeğinin siyâhını, gözünü cilâlayan, nûrlandıran; görüşünü keskinleştiren
 sürme eyler.
 Ey dolunay! Mîr-i Nigârî, sabah akşam, seni selâmlar, sana şükranla senin eteğini,
 ayak toprağını öpüp başına kor ve hürmetle şöyle der:
 Sana Ahmed mi Muhammed mi Muhabbet mi diyem
 Yoksa Mahbûb-i Hudâ Şâh-ı Melâhat mi diyem

*
 **
 *

Mîr Hamza Seyyid Nigârî Hazretleri'nin Bir Şiiri³⁵

I.

Söyleyelim tâlibân
 Ver bu söze gûş-i cân
 Şevk ile ehl-i dilân
 Söyleye ey bî-nişân
 Dâde yetiş el-emân
 Ver bana senden nişân
 Mahv ola benlik hemân
 Tâ eyleyelim her zamân
 "Parça yahşî biz yaman
 Parça buğday biz saman"

*

I.

Irak (Bağdâd) Şeyhleri, tasavvufî görüş ve düşüncelerini; sâhib oldukları hâlleri ve makâmları, kendilerine mahsûs uslûb ve ibârelerle anlatan bir mektup yazarak, bu konulardaki fikirlerini öğrenmek niyetiyle, Horasan Şeyhleri'ne göndermişler. Horasan

³⁵ Dîvân-ı Seyyid Nigârî, s.320-321

Şeyhleri aldıkları bu mektubu Mâverâünnehr Şeyhleri'ne gönderirler. Onlar da Türk Şeyhleri'ne gönderiyorlar.

Türk Erenleri'nin Irâk Şeyhleri'ne cevâben yazdıkları mektup gâyet kısa olup şu beyti muhtevîdir:

“Parça yahşî biz yaman
Parça buğday biz saman³⁶”

Mîr Hamza Hazretleri, meşrebine uygun bu beyti, edebiyet diliyle söyleyelim, Ta'şîr eyler (on mısraa çıkarır).

Allah'ım! Sensin maksûdum; senin rızândır ancak matlûbum, diyenler gelin hep berâber söyleyelim:

Bu söze cân kulağımızı verelim:
Gönül sâhibleri, şevk ile bu sözü söylesinler:

Ey noksan sıfatlardan münezzeh, kemâl sıfatlarla muttasıf olan ve hiçbir nişâna muhtâc olmayan Allah'ım!

Yanıp yakılmama; yalvarıp sızlanmama yetiş! Sana sığınıyorum; senin yardımına muhtâcım.

Bize senden bir nişân ver; bir eser ver. Ancak o zaman benlik mahvolur. Ne olur bize mahviyet (yokluk) nişânını ver. Ne olur ver de, her zaman diyelim:

“Parça (her kes) yahşî (güzel) biz yaman
Parça buğday biz saman”

**

*

II.

Mustabada bir makâm
Ahz eyleye müstedâm
Elde duta mey-i câm
Devr eyleye subh u şâm
Bilmeye hâl ü makâm
Nefy ola nûmûs u nâm
Tâ kira nefsin tamâm
Söyleye bunu müdâm
“Parça yahşî biz yaman
Parça buğday biz saman”

³⁶ Reşahât-ı Aynü'l-Hayât Tercemesi, s. 149.

III.

Mastabanı bâb bâb
 Dûr eyle kılıgıl şitâb
 Aşk ile çek mey-i nâb
 Tâ olasin müstetâb
 Senden doğa âfitâb
 Açıla cümle hicâb
 Dil göre kendin harâb
 Eyleye bunu hitâb
 “Parça yahşî biz yaman
 Parça buğday biz saman”

*

II.

Maksûdu Allah olanlar; matlûbu Hak rızâsı olanlar, Kapının yanında, eşikte bir mahâlde sürekli durmalı;

Elinde şarâb dolu kadehi tutmalı ve
 Sabah akşam dönmeli.

Hâlini (Allah’ın lutfu olmak üzere kalbine gelen ma'nâları, feyz, bereket ma'rifet, his ve heyecânını) ve makâmını (Allah’ın katındaki derecesini) bilmeyerek;

Varlığını mahveyleyerek;
 Nefsini tamâmen kırarak;
 Dâimâ bu beyti söylemeli:
 “Parça yahşî biz yaman
 Parça buğday biz saman”

III.

Eşikteki yerinden, derece derece
 Çabukça uzaklaş.
 Aşk ile halis, sâf şarâbı iç (Îlâhî cezbeye er).
 O zaman, iyi, güzel beğenilen olursun ve
 Senden bir güneş doğar,
 Artık perdeler açılır,
 Gönül kendini harâb görmeğe başlar,
 Bu beyti seslenir:
 “Parça yahşî biz yaman
 Parça buğday biz saman”

**

*

IV.

Şâm u seher küll-i hâl
 Elde geze câm-ı âl
 Söyleye şîrîn makâl
 Bezme sala kîl ü kâl
 Aşka gire lâübâl
 Gözleye bir meh-cemâl
 Vermeye mihrim zevâl
 Söyleye erbâb-ı hâl
 “Parça yahşî biz yaman
 Parça buğday biz saman”

V.

Dem-be-dem ehl-i niyâz
 Söyleye ey şâh-ı nâz
 Ömr kûteh himmet az
 Derdime ol çâre-sâz
 Ver bana sûz u güdâz
 Mahv ola mihr-i mecâz
 Keşf ola perde-i râz
 Söyleyim aşk-bâz
 “Parça yahşî biz yaman
 Parça buğday biz saman”

*

IV.

Akşam sabâh, her hâlde
 Kırmızı kadeh elde gezmeli,
 Tatlı tatlı söz söylemeli,
 Meclise dedi kodu bırakmalı,
 Kayıtsız aşka girmeli,
 Bir ay yüzlü gözlemeli,
 Benim güneşim batmaz; benim muhabbetim ölmez
 Diyen hâl erbâbı söylemeli:
 “Parça yahşî biz yaman
 Parça buğday biz saman”

V.

Niyâz ehli her ân şöyle yalvarıp yakarmalı:
 Ey nazlı şâh! (Kendisine yalvarıp yakarılmasından memnûn olan Ezelî ve Ebedî
 Sultân!)

Ömrüm kısa, çalışıp çabalamam az...
 Ey çâresizlere çâre kılan! Derdime çâre kıl.
 Bana bir yanıp yakılma ver ki,
 Mecâz güneşim yansın; mecâzî muhabbetim yakılsın, yok olsun.
 Bu sûretle de gizlilik perdesi açılsın.
 Bu hâle nail olup aşkla oynayan, gel berâber söyleyelim:
 “Parça yahşî biz yaman
 Parça buğday biz saman”

**

*

VI.

Servin ede ser-nigûn
 Gözleye kaşı dü-nûn
 Okuya ders-i cünûn
 Ahz ede bî-had fûnûn
 Eyleye bağrını hûn
 Derd eyleye ol zebûn
 Tâ ola derdine çûn
 Söyleye bunu füzûn
 “Parça yahşî biz yaman
 Parça buğday biz saman”

VII.

MÎR-İ NİGÂRÎ hezâr
 Eyleye feryâd ü zâr
 Açıla zülf-i Nîgâr
 Keşf ola ruhsâr-ı yâr
 El vere tâ asl-ı kâr
 Ol göre kendi gubâr
 Devr eyleye zerre-vâr
 Eyleye bunu medâr
 “Parça yahşî biz yaman
 Parça buğday biz saman”

*

VI.

Boyunu eĝen, benlikten geçip tevâzu' ile eĝilen,
 Nûn harfine benzeyen iki hilâl kaşı gözleyen,
 Delilik dersini okuyan (İlâhî cezbeye eren),
 Sayısız hikmetleri elde eden,
 Baĝrını kan eyleyen,
 Derdinden güçsüz kalan,
 Derdinin dermânını derdinde bulan,
 Bu beyti çokça söyler:
 “Parça yahşî biz yaman
 Parça buĝday biz saman”

VII.

MÎR-İ NİĜÂRÎ, bülbül gibi binlerce feryâd eylesin; ağlayıp inlesin;
 Nigâr'ın zülfi açılsın;
 Yârin yanaĝı görünsün;
 İşin aslı ortaya çıksın.
 Kendini toz gibi görsün ve
 Toz zerrelere gibi devr eylesin.
 Gezegeenin güneş etrâfında döndüğü gibi, bu beytin etrâfında dönüp dolaşsın:
 “Parça yahşî biz yaman
 Parça buĝday biz saman”

[Fel olmadan evvel (Fel olduğum tarih: 15 Mart 1998 Pazar sabah saat 7 civarı, Şems Mahallesi 19 Mayıs Sokak'taki evimizde.) hazırladığım yazının torunum Güzide Lâle HİDAYETOĖLU³⁷ ile beraber yeniden gözden geçirilmiş ve düzenlenmiş hâlidir. İmlâ ve noktalamaya müdâhale edilmemiştir.]

21 Eylül 2023

06 Rebiü'l-Evvel 1445

Perşembe, Saat: 15.45

Aziziye Mahallesi, Çelebi Konakları 2. Etap, Karatay/ KONYA

“Eyle tevfikini bu bendene Yâ Rabb refik
 Kıl inayet bana kim ente veliyyü't-tevfik.”

³⁷ Boĝaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı 3. Sınıf Öğrencisi.